



Naturvernforbundet i Nordland

Bjørn Økern
leder i Naturvernforbundet i Nordland
Dragveien 9
8842 Brasøy
e-post: polarbas1@gmail.com

Dag Johansen
styremedlem/saksbehandler i Naturvernforbundet i Nordland
Skogveien 36
8613 Mo i Rana
e-post: dag.johansen@helgelandssykehuset.no

Brasøy/Mo i Rana 30.09.2019

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
e-post: postmottak@oed.dep.no

Høringsuttalelse vedr. NVEs forslag til Nasjonal ramme for vindkraft på land. Høringsfrist: 1. oktober 2019

Sammendrag:

Naturvernforbundet i Nordland er i utgangspunktet positiv til at det er laget et forslag til Nasjonal rammeplan for landbasert vindkraft i Norge slik at en kan unngå den bit for bit-etablering på til dels svært mangelfullt kunnskapsgrunnlag som det hittil har vært. Rammeplanen er imidlertid massiv og foreslår etablering av ny vindkraftindustri utelukkende i urørte naturområder (LNF(R)-områder). Naturvernforbundet i Nordland går derfor mot hele NVEs forslag til Nasjonal ramme for vindkraft på land og på bakgrunn av følgende hovedpunkter:

1. Vindkraftanlegg i urørte naturområder vil medføre nye arealbeslag og ytterligere reduksjon av biologisk mangfold i Norge.

FNs Biomangfoldkonvensjon (CBD), der Norge er medlem, og FNs Naturpanel (IPBES) advarer alle verdens land mot å fortsette med mer arealbeslag av hensyn til bevaring av artsmangfold og jordas evne til å yte økosystemtjenester samt være CO₂-lager og -buffer. IPBES karakteriserer arealbeslag som en større trussel mot menneskehetens fortsatte eksistens enn klimaendringene. Vi har med andre ord ikke mer natur å avgi. Dette er hovedgrunnen til vår motstand mot nye vindkraftanlegg på land i Norge slik NVE foreslår.

2. Fravær av analyse på etablering av vindkraftanlegg i myr/våtmark og sannsynligheten for negative CO₂-regnskap.

Den største faglige mangelen i NVE sitt forslag til Nasjonal ramme for vindkraft på land er manglende analyse av etablering av vindkraftanlegg i våtmark. NVE har valgt å unngå de

ytterste kystområdene og høyfjellet. De utpekte landområdene imellom er imidlertid de som har størst dekning av myr. Når vi vet at myr og våtmark inneholder rundt sju ganger så mye CO₂ pr. m² som vanlig utmark, så sier det seg selv at CO₂-regnskapet ved etablering av vindkraftindustri i NVEs utpekte områder kan bli heller tvilsomme og faktisk negative.

3. Norge har allerede et stort overskudd av fossilfri vannkraft – og har inngrepsfrie alternativer for fullelektrifisering av landet.

I følge regjeringens Stortingsmelding nr. 25 (2015-2016) (Energimeldingen) har Norge et årlig kraftoverskudd på mellom 10 – 15 TWh fram til 2030. Det er derfor ikke behov for mer kraft i Norge de nærmeste årene. På litt sikt vil det i følge Statnett være behov for nye 30 - 50 TWh/år for å fase ut all fossil energibruk i Norge. Fram til 2040 kan ca. 40 TWh/år av dette gjenvinnes i bygg ifølge er rapport fra Sintef i vår. Og 20 – 30 TWh/år kan hentes ut i økt produksjon ved opprusting av gamle vannkraftverk uten vesentlig nye naturinngrep i henhold til forskergruppen HydroCen på NTNU. Og da har vi ikke regnet inn havvind som er under rask utvikling og som kan være et akseptabelt alternativ utfra miljøperspektiv, forutsatt at det viser seg å ikke medføre uakseptable konsekvenser for livet i havet.

4. Kraftoverskudd medfører krafteksport og linjetap, og ideen om Norge som Europas batteri er både naiv og miljømessig forkastelig.

Siemens/Bellona har i en felles rapport fra 2007 beregnet at linjetapet i kraftnettet er på ca. 10% fra Nord-Norge til Sør-Norge. Det er å anta at tapet er det samme fra Sør-Norge til Eoropa. Krafttap i overføringsnettet representerer uønsket sløsing med elektrisk kraft og viser at elektrisitet så langt det er mulig bør være en kortreist ressurs. Store kraftoverskudd er derfor ikke bærekraftig forvaltning.

5. NVE står for uakseptabel overstyring av Miljødirektoratet.

I sitt forslag til Nasjonal ramme overstyrer NVE i stor grad rådene fra fagdirektoratet Miljødirektoratet på temaene fugl, flaggermus, villrein, annet dyreliv, naturtyper, landskap, friluftsliv og sammenhengende naturområder. Det er oppsiktsvekkende og uakseptabelt at NVE på denne måten tiltar seg en overdommerrolle overfor et direktorat som innehar kompetansen på naturmangfold, noe NVE ikke har.

6. Manglende hensyn til reindriften i Finnmark, sørlige Nordland, Trøndelag og nordlige Hedmark

NVE har markedsført sitt forslag til Nasjonal ramme med at det er tatt hensyn til reindriften. Men i områder der vindressursene er «for gode» (Vest-Finnmark) eller overføringskapasiteten tilstrekkelig (Bindal, nordvestre og indre Trøndelag samt nordre Hedmark) så vil NVE at reindriftninteressene skal vike. Dette viser at NVE ikke fullt ut forstår eller vil forstå reindriftnæringens allerede pressede situasjon fra alle andre naturinngrep og hvor viktig og riktig matproduksjonen i reindriftnæringen er i et klimaperspektiv.

7. NVE går inn for at den uakseptable praksis med at private firma, valgt ut og finansiert av tiltakshavere, fortsatt skal stå for biomangfoldutredningene.

Miljøbevegelsen og også NVE selv har lenge påvist hvor gjennomgående lite de private utrederfirmaene finner av naturmangfold under sine befaringer for tiltakshavere, naturlig nok kan en tilføye. Til tross for dette går NVE i forslaget til Nasjonal ramme for vindkraft på land inn for at denne praksisen skal fortsette. Store naturverdier har gått og kan dermed fortsatt gå tapt simpelthen fordi de er ukjente på vedtakstidspunktet.

1. Vindkraftanlegg på land vil medføre nye arealbeslag og ytterligere reduksjon av biologisk mangfold i Norge.

Ved århundreskiftet 1900 var ca. 50% av Norges areal villmarkspreget. I 2013, vel 100 år senere, var arealandelen villmark sunket til ca. 11,6 % i følge Miljødirektoratet. I Norge og Nordland har det i stor grad vært vannkraftutbygging som har stått for arealbeslagene og redusert naturmangfoldet. I takt med tapene av villmarkspreget natur så blir verdien av gjenværende intakt natur stadig økende som karbonlager, som reservoar og tilfluktssted for arter vi er avhengige av og som områder for stillhet, opplevelse og ro for menneskene.

Det internasjonale Naturpanelet (IPBES) som har samme rolle for å beskytte naturmangfoldet på jorda som FNs klimapanel (IPCC) har for klimasamarbeidet, advarte verdens 195 deltagerland på 14. partsmøtet for FNs Biomangfoldkonvensjon (CBD) i Egypt i november ifjor mot å fortsette ytterligere arealbeslag. Klima- og miljøminister Ola Elvestuen, som også deltok på konferansen, uttalte etterpå dette til www.forskning.no den 27.11.18:

”Økt global innsats for å ta vare på naturen er avgjørende. Det er ikke et alternativ å fortsette som nå. Naturhensyn må i større grad tas i betraktning i alle deler av samfunnet.”

Det arbeides nå fram et forslag til en ”new deal for nature”-avtale på Biomangfoldkonvensjonens møte i Beijing i 2020, analogt med Parisavtalen i 2015 på klimaområdet. Akkurat som Parisavtalen forplikter Norge til å ta ned klimagassutslippene, vil Biomangfoldkonvensjonen forplikte Norge til å stanse ytterligere arealbeslag.

Den 6. mai i år offentliggjorde IPBES sin omfattende tilstandsrapport om jordas natur og biomangfold (se f.eks. «Ny rapport om naturens tilstand...» NRKs nettavis 06.05.2019). 145 eksperter fra 50 land har skrevet rapporten som beskriver relasjonen mellom menneskelig aktivitet, økonomisk utvikling og naturen de siste 50 årene. IPBES har slått fast at ¾-deler av landjorda allerede er betydelig endret/beslaglagt av menneskelig aktivitet, 10% av verdens kjente plante- og dyrearter er utryddet og ytterligere én million av åtte millioner dyre- og plantearter står i fare for å bli utryddet de nærmeste tiårene. Av de menneskelige aktivitetene som er mest skadelige settes arealbeslag øverst foran klimaendringer. Når naturen er truet, er også mennesket truet. Som eksempel er ¾-deler av vår matproduksjon avhengig av pollinerende insekter. Vi minner om at det i Tyskland for tiden drepes rundt 1200 tonn insekter årlig i vindturbinanlegg..... («Tysk vindkraft dreper 1200 tonn insekter årlig», NRKs nettavis 28.05.2019).

8. august i år kom også FNs Klimapanel IPCC med en ny spesialrapport om sammenhenger mellom klima, matsikkerhet, naturmangfold og bærekraftig arealbruk som understøtter Naturpanelets rapport (<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/spesialrapport-om-klimaendringer-og-landarealer/>). «Vi må....slutte å bygge ned naturen», kommenterte klima- og miljøminister Ola Elvestuen på Klima- og miljødepartementets twitterkonto samme dag.

I del D «Metode for utpeking av områder» side 118 skriver NVE i forslaget til Nasjonal ramme, sitat: «Ideelt sett ville NVEs forslag til de mest egnede områdene for vindkraft vært en gruppe med områder hvor utbygging av vindkraftverk ikke har negative konsekvenser for viktige miljø- og samfunnsinteresser. Våre erfaringer fra analysene som er gjort i arbeidet med forslaget til nasjonal ramme og fra konsesjonsbehandlingen av konkrete vindkraftverk, er at det ikke finnes slike «ideelle» områder for vindkraftutbygging i Norge. Vindkraftutbygging vil alltid medføre inngrep i naturen,....».

Ut fra dette er det Naturvernforbundets oppfatning at vi ikke lenger har mer natur å avgi i Norge. Dette er hovedgrunnen til at vi sier nei til ethvert nytt vindkraftanlegg.

2. Fravær av analyse på etablering av vindkraftanlegg i myr/våtmark og sannsynligheten for negative CO2-regnskap.

Den største faglige - og oppsiktsvekkende - mangelen i NVE sitt forslag til Nasjonal ramme for vindkraft på land er fullstendig fravær av analyse på hvilke konsekvenser for CO2-utslipp det vil få dersom vindkraftanlegg etableres i myr- og våtmarksområder. Dette er et spesielt viktig tema i og med at NVE faktisk har pekt ut de landområdene med mest myr og våtmark i Norge, dvs. landområdene mellom kyststripen og høyfjellet, jfr. del E. F.eks. er de tre områdene i Trøndelag som NVE foreslår egnet for utbygging, de er av de mest myrrike delene av det mest myrrike fylket i landet (kilde: Kronikken «Vindkraftutbygging i torvmyr kan gi negativ klimaeffekt» av forsker Anders Lyngstad, NTNU og biologiprofessor Hans K. Stenøien, NTNU, Aftenposten 09.05.2019)! Det samme gjelder delvis de utpekte områdene i Bindal kommune i Nordland i henhold til kartene i M711-serien fra Statens kartverk.

Myr og våtmark har gjennom tusenvis av år tatt opp og lagret enorme mengder karbon i form av torv og inneholder rundt 7 - sju - ganger så mye CO2 pr. m2 som andre naturtyper. Når myr og våtmark dreneres for vann, så synker torven sammen og kommer i kontakt med oksygen, «råtner» og danner CO2 som frigjøres til atmosfæren i en langvarig prosess over flere tiår. I Norge er det beregnet at vi p.t. har et årlig utslipp på ca. 5,5 millioner tonn CO2-ekvivalenter fra myr som er drenert, hvilket tilsvarer 10% av de nasjonale klimagassutslippene. Så dette er alvorlig. Derfor ble det i april i år vedtatt forbud mot nydyrking av myr i landbruket.

Det sier det seg selv at CO2-regnskapet ved etablering av vindkraftindustri i myr- og våtmarksområder kan bli heller tvilsomt og faktisk negativt, dvs. med en lengre tilbakebetalingstid for karbon enn vindkraftverkets 20 – 25 årige levetid. Med i CO2-regnskapet må man også ta med ødeleggelser av våtmark i forbindelse med nye kraftlinjer fra evt. vindkraftverk. Det er heller ikke mulig å se for seg tilbakeføring av drenerte myrområder til intakt våtmark innen overskuelig framtid. Det vil ta mange hundre år å få en myr tilbake til slik den var før inngrepet.

England, Skottland og Irland har det siste tiåret tatt konsekvensen av denne kunnskapen, som en viktig del av søknadsprosessen, og beregnet karbonutslipp fra omsøkte vindkraftprosjekter basert på åpent tilgjengelige statistiske modeller, såkalt karbonkalkulator. Konklusjonen i Storbritannia er at utbygging i intakte myrområder må unngås helt. En karbonkalkulator for norske forhold er nå på trappene i Statnetts regi (kilde: Kronikken «Vindkraftutbygging i torvmyr kan gi negativ klimaeffekt» av forsker Anders Lyngstad, NTNU og biologiprofessor Hans K. Stenøien, NTNU, Aftenposten 09.05.2019)

Men all denne kunnskapen om våtmark var totalt ukjent for NVE da de sendte ut forslaget til Nasjonal ramme på høring den 1. april! I temarapport 17/2019 «Om klimaavtrykk og livssyklusanalyser» som NVE utarbeidet selv uten å be om hjelp fra Miljødirektoratet, der står det at arealbruksendring (dvs. ødeleggelse) av visse typer jord nok vil kunne gi klimagassutslipp, men at, sitat side 6, «NVE er ikke kjent med at det er gjort undersøkelser av klimagassutslipp fra bearbeiding av jordsmonn i forbindelse med anleggsarbeid ved bygging av vindkraftverk.»

Stort tydeligere enn dette kan det ikke dokumenteres at NVE er inkompetent og overfladisk i miljøvurderinger. I konsesjonssaker må NVE derfor fratas sin overdommerrolle over miljøkompetansen som ellers finnes i forvaltningen.

3. Norge har allerede et stort overskudd av fossilfri vannkraft – og har inngrepsfrie alternativer for fullelektrifisering av landet.

I følge regjeringens Stortingsmelding nr. 25 (2015-2016) (Energimeldingen) har Norge et årlig kraftoverskudd på mellom 10 – 15 TWh fram til 2030. I Nordland er kraftoverskuddet fra vannkraften mellom 6 og 7 TWh i året av en totalproduksjon på rundt 16 TWh, dvs. ca. 40% overskudd. Det er derfor ikke behov for mer kraft i Norge på kortere sikt. På lenger sikt vil det i følge Statnett være behov for nye ca. 30 - 50 TWh/år elektrisk kraft for å fase ut all fossil energibruk i Norge (<https://www.statnett.no/om-statnett/nyheter-og-pressemeldinger/nyhetsarkiv-2019/slik-kan-norge-bli-et-elektrisk-samfunn/>). I forslaget til Nasjonal ramme diskuterer ikke NVE andre alternativer enn å bygge ut ny (vind)kraft for å nå elektrisk kraftdekning (det gjør ikke Statnett heller for den del). Men alternativene finnes til overmål!

I Statnetts tall inngår f.eks. 12 TWh/år til elektrifisering av sokkelen. Men oljeproduksjonen på sokkelen skal og må fases ut, og utviklingen kan gjøre det for oss før vi aner. Videre, fram til 2040 kan ca. 40 TWh i året spares inn, dvs. gjennomsnittlig 1,9 TWh pr. år, ved energieffektivisering i bygg ifølge er rapport fra Sintef i vår (www.sintef.no/siste-nytt/hvorfor-vinner-vindkraft-nar-det-er-store-mengder-energi-a-hente-i-byggene-vare/). Den mest miljøvennlige energien er den som ikke brukes! Endelig har forskergruppen HydroCen på NTNU beregnet at mellom 20 og 30 TWh/år kan hentes ut i økt produksjon ved opprusting og mindre utvidelser av gamle vannkraftverk uten vesentlig nye naturinngrep (<https://www.dn.no/innlegg/energi/vindkraft/fornybar-energi/vindmoller-overflodig-om-vi-forny-er-vannkraften/2-1-600733>). I tallene fra HydroCengruppen inngår altså mulige utvidelser av vannkraftverk hvilket Naturvernforbundet er kritisk til. Opprustning derimot av typen tunellutvidelser og nye/flere turbiner er i utgangspunktet uproblematisk for oss.

Problemet for de gamle vannkraftverkene er imidlertid ufordelaktig skattlegging sammenlignet med nye vindkraftverk. Oppgradering av gamle vannkraftverk belastes med grunnrenteskatt på 35,7% pluss selskapsskatt på 22%, til sammen ca. 58% skatt, mens nye vindkraftanlegg slipper unna med bare 22% selskapsskatt og i tillegg har langt gunstigere avskrivningsregler. Det er kun et politisk spørsmål å avvikle denne forskjellsbehandlingen slik at miljøvennlig opprustning av vannkraftverk kan bli lønnsom, men uten at det går ut over vannkraftkommunenes inntekter fra avgitt natur. Alternativt kan staten gå inn med subsidier til vannkraftverkopprustning slik den nå har gjort det i havvind.

Videre har NTNU uttalt at potensialet for mer bruk av grunnvarme er enormt. «I prinsippet kan mesteparten av varmebehovet til all bygningsmasse i Norge, både eneboliger, kontorbygg, skoler, sykehjem og så videre, dekkes på denne måten. Ved mer bruk av grunnvarme kan store mengder elektrisk strøm frigjøres, noe som bidrar til å redusere behovet for utbygging av ny kraft. Det kan også tenkes at økt bruk av grunnvarme kan bidra til å redusere behovet for utbygging av det sentrale el-nettet i enkelte områder». (<https://www.dagsavisen.no/innenriks/alternativet-til-vindmoller-1.1585659>)

Varme fra jordens indre kan gi hundre ganger mer energi enn vannkraft. (<https://www.tu.no/artikler/norge-kan-bli-verdensledende-pa-jordvarme/239996>)

Oppstillingen ovenfor viser altså det finnes et samlet alternativ til landbasert vindkraft på 60 – 70 TWh/år uten vesentlige nye naturinngrep når vi trekker fra utvidelser og bare sitter igjen med opprustning av gamle vannkraftverk. Og da har vi ikke regnet inn havvind som er under

rask utvikling, og som i et miljøperspektiv også kan være et akseptabelt tilleggsalternativ. Om vi i tillegg får utnyttet jordvarme i større grad, vet vi at bare i offentlige bygg brukes det 80 TWh i året. La oss begynne der.

4. Kraftoverskudd medfører krafteksport og linjetap, og ideen om Norge som Europas batteri er både naiv og miljømessig forkastelig.

Siemens/Bellona har i en felles rapport fra 2007 beregnet at linjetapet i kraftnettet er på ca. 10% fra Nord-Norge til Sør-Norge («Rapport om potensialet i Norge – Energieffektivisering» Siemens/Bellona 2007). Det er å anta at tapet er omtrent det samme fra Sør-Norge til Europa. Krafttap i overføringsnettet representerer uønsket sløsing med elektrisk kraft og viser at elektrisitet så langt det er mulig bør være en kortreist ressurs. Store kraftoverskudd er derfor ikke bærekraftig forvaltning.

Forslaget til Nasjonal ramme for vindkraft på land legger opp til å øke det allerede eksisterende kraftoverskuddet i Norge som var på 10,3 TWh i 2018 ifølge NVE. Det eneste dette vil føre til er å øke krafteksporten vår - og linjetapet - til Europa ytterligere, presse fram flere utenlandskabler og i enda større grad importere europeiske kraftpriser til skade for konkurransekraften i norsk industri. Fordi vindkraftproduksjon er ustabil/uregulerbar, må den balanseres for å oppnå frekvensstabilitet i strømmettet. I Norge skjer dette med regulerbar kraft fra de store vannkraftverkene. I Europa balanseres den av skitten kull-, gass- og atomkraft. Behovet for balansering øker jo mer uregulerbar vindkraft (og solkraft) som kommer inn i nettet. Det er derfor på ingen måte selvsagt at den skitne krafta i Europa blir faset ut av ustabil vindkraft og i alle fall ikke av norsk krafteksport som representerte i underkant av 0,4% av Europas totale kraftbehov på 2645 TWh i 2018 (kilde: «Wind Europe in 2018»).

Både linjetapene og regnestykket over viser hvor meningsløst det er å ofre mer norsk natur på krafteksportens alter og at ideen om Norge som Europas batteri er både naiv og miljømessig forkastelig. NVEs forslag til Nasjonal ramme for vindkraft på land framstår mest som en plan for å berede grunnen for fortsatt økonomisk vekst i kraftindustrien og der miljøargumentene om naturvennlig energi mest er for tilslørende pynt å regne.

5. NVE står for uakseptabel overstyring av Miljødirektoratet.

I sitt forslag til Nasjonal ramme overstyrer NVE i stor grad rådene fra fagdirektoratet Miljødirektoratet på temaene fugl, flaggermus, villrein, annet dyreliv, naturtyper, landskap, friluftsliv og sammenhengende naturområder. Etter at NVE har presentert Miljødirektoratets faglige innspill på de ulike temaene så avsluttes hvert kapittel med et underkapittel «NVEs vektlegging i konsesjonsbehandlingen». Vi nevner her et par eksempler.

Først på temaet fugl der Miljødirektoratet får framlagt sitt syn på sidene 35 og 36 i forslaget til Nasjonal ramme, sitat: «Miljødirektoratet skriver i sin rapport at etablering av vindkraftverk kan påvirke fugler gjennom kollisjoner og tap av habiat som følge av habitatsendringer eller fortrengning på grunn av forstyrrelser.....Basert på en litteraturgjennomgang av omfattende internasjonale effektstudier og erfaringer fra konsesjonsbehandling av norske vindkraftverk, vurderer Miljødirektoratet konfliktbildet for fugl som generelt høyt ved utbygging av vindkraftverk.» Hvorpå NVE svarer i sin «vektlegging» på side 37, sitat: «Vi mener imidlertid at det ikke er et gjennomgående høyt konfliktnivå for fugl i norske vindkraftverk....NVE vil normalt legge begrenset vekt på virkninger for fuglearter som hverken er truet eller er norske ansvarsarter.»

Neste eksempel er temaet naturtyper på sidene 45 til 47. Miljødirektoratets syn oppsummeres slik, sitat: «Miljødirektoratet mener at det bør være fokus på å unngå virkninger for truede naturtyper, naturtyper som er viktige for truede arter og naturtyper som det er knyttet særskilt virkemiddelbruk til.» NVE svarer derimot, sitat: «Virkninger for naturtyper vil derfor normalt ikke bli tillagt mye vekt i spørsmålet om det skal gis konsesjon til bygging av vindkraftverk. For vindkraftverk som berører sårbare naturtyper eller naturtyper som er viktige for truede plantearter, vil vi i stedet vurdere behovet for nødvendige tilpasninger og avbøtende tiltak.»

Og slik fortsetter det på de fleste miljøområdene i Nasjonal ramme. NVE vet best og tiltar seg en nærmest konsekvent overdommerrolle i utbyggerinteressenes favør og naturens disfavør. Det er helt uakseptabelt at NVE på denne måten overstyrer et direktorat som innehar kompetansen på naturmangfold, noe NVE ikke har.

6. Manglende hensyn til reindriften i Finnmark, sørlige Nordland, Trøndelag og nordlige Hedmark.

NVE har markedsført sitt forslag til Nasjonal ramme med at det er tatt hensyn til reindriften. Dette stemmer nok ikke helt. I områder der vindressursene er for gode (Vest-Finnmark) eller overføringskapasiteten tilstrekkelig (Bindal, nordvestre og indre Trøndelag samt nordre Hedmark) så har NVE foreslått at reindriftsinteressene skal vike for å bli «områder mest egnet for vindkraft».

Dette har vakt berettiget motstand i reindriftsorganisasjonene og i Sametinget. Majoritetspartiene på Sametinget, Norske Samers Riksforbund (NSR) og Arbeiderpartiet, har begge klare vedtak mot NVEs rammeplan. NSR vedtok 6. juni at de krever at de foreslåtte områdene i Vest-Finnmark og i de sørsamiske områdene tas ut av nasjonal ramme for vindkraft og legger til: «Vi samer har allerede mistet alt for mye land til vindkraftutbygging» (<https://nsr.no/blog/2019/06/06/nei-til-vindkraft-i-samiske-omrader/>). Arbeiderpartiet på Sametinget har også vedtatt at «nok er nok» og krever at alle samiske områder fjernes fra NVEs forslag til nasjonal ramme (<https://samimag.no/nb/content/kaster-gjerne-nve-planen-pa-havet>).

Rammeforslaget viser at NVE ikke fullt ut forstår eller vil forstå reindriftnæringens allerede pressede situasjon fra alle andre naturinngrep og hvor viktig og riktig matproduksjonen i reindriftnæringen er utfra et klimaperspektiv.

7. NVE går inn for at den uakseptable praksis med at private firma, valgt ut og finansiert av tiltakshavere, skal fortsette å stå for biomangfoldutredningene.

Miljøbevegelsen og også NVE selv har lenge påvist hvor gjennomgående lite de private utrederfirmaene finner av naturmangfold under sine befaringer for tiltakshavere, naturlig nok vil vi tilføye. Utrederfirmaer som evt. skulle avdekke rikt naturmangfold, vil lett kunne bidra til konsesjonsavslag og derfor ikke få nye oppdrag. Til tross for dette går NVE i forslaget til Nasjonal ramme for vindkraft på land inn for at denne praksisen skal fortsette. I kapittel 8 Konsesjonsprosessen på side 28 skriver f.eks. NVE, sitat: «Tiltakshaveren er ansvarlig for at de tekniske og faglige utredningene som er fastsatt i utredningsprogrammet blir gjennomført.

De kan selv velge hvem som skal utføre de faglige utredningene, men de aktuelle personene skal ha relevant faglig kompetanse.»

Etter lang erfaring med å skrive høringsuttalelser på vannkraftverksøknader kan Naturvernforbundet i Nordland udelt slutte oss til følgende setning i forslaget til Nordland fylkes vannkraftplan høsten 2018, side 19, sitat: ”Erfaring tilsier at konsesjonssøknader ofte gir mangelfulle beskrivelser av vannkraftverkenes konsekvenser for noen tema.” Klima- og miljøminister Ola Elvestuen var inne på det samme da han fikk spørsmål fra journalisten i ABC Nyheter i forbindelse med framleggelsen av FNs klimapanelers spesialrapport 8. august om hensynet til naturen var godt nok ivaretatt i tidligere konsesjoner til vindkraftverk. Han svarte, sitat: «.....Det er enkeltprosjekter i sårbare områder som ikke burde hatt konsesjon.» (<https://www.abcnyheter.no/nyheter/politikk/2019/08/08/195600287/ny-ipcc-rapport-endrer-ikke-elvestuens-syn-pa-vindkraftverk>).

Pga. kunnskapsmanglene i utbyggingssaker gjorde NVE selv en bestilling i 2015 som resulterte i rapporten ”Etterundersøkelser av flora og naturtyper i elver med planlagt småkraftutbygging” av BioFokus/ Miljøfaglig utredning – 2015. Det var en analyse av biologiske mangfoldrapporter i 20 småkraftsaker i Hordaland, Buskerud og Oppland. Resultatet av undersøkelsen var nedslående. BioFokus konkluderte slik:

”For rødlistearter vi vurderer som særlig sårbare for vassdragsreguleringer (som følge av at de antas å være spesielt fuktbevende eller delvis i vannet) hadde vi 7 ganger så mange funn. En sammenstilling av antallet rødlistearter innenfor alle vekstgrupper (der en også inkluderer karplanter og sopp), gir lignende mønster som for lav og moser isolert sett, med i alt 15,5 ganger flere rødlistearter pr. arealenhet i evalueringen sammenlignet med småkraftutredningene.”

På bakgrunn av disse resultatene foreslo BioFokus følgende tiltak:

”Dagens praksis der utbygger har ansvaret for å bestille biomangfoldutredninger, bør revurderes. En slik praksis kan bidra til å skape for tette bånd mellom utbygger og småkraftutredere, noe som kan føre til systematisk underrapportering av naturverdier og vinklede utredninger. Mulighetene for at en mer uavhengig instans kan stå for bestillingen av disse utredningene bør undersøkes.”

Men siden 2015 har det ikke skjedd noen forbedringer på området. NVE og myndighetene har ikke tatt konsekvensen av sin egen bestilte undersøkelse. Et betimelig spørsmål er da om de rett og slett ser seg tjent med at det forblir slik.... Det betyr at naturmangfoldlovens §8 (Kunnskapsgrunnlaget) fortsetter å bli brutt i konsesjonssaker. Naturvernforbundets oppfatning og erfaring er at ”bordet fanger” de private utrederfirmaene fordi de er økonomisk avhengige av nye oppdrag fra utbyggerselskapene. Skal de skal få nye oppdrag, så må ikke de biologiske utredningene de lager, oppdage for mye. Derfor har vi sett mer enn én gang, ja, det er regelen, at biomangfoldundersøkelsene i vannkraftsaker gjøres en dag på høsten (og bare én dag) når plantene er avblomstret og hekketiden for fugler for lengst er over..... ”Land skal med lov bygges” stod det på myntene som ble slått i unionskonge Carl XV (1859 – 1872) sin regjeringstid. Gjelder ikke dette lenger og spesielt ikke for utbyggerinteressene? Skal de bare få fortsette å ta seg til rette med proforma søknader uten faglig substans i disse kritiske tider for naturmangfold og klima?

Store naturverdier har gått og kan fortsette å gå tapt som klima- og miljøminister Ola Elvestuen påpekte i intervjuet med ABC Nyheter 8. august simpelthen fordi de er ukjente på vedtakstidspunktet dersom ingen endring skjer på dette punktet. Naturvernforbundet krever derfor at OED og regjeringen nå gjør de nødvendige tiltak slik at konsekvensanalyser på naturmangfold i nye konsesjonssøknader heretter skal utvelges, utføres og finansieres av det

offentlige som f.eks. universiteter og høyskoler. Finansieringen kan evt. ordnes ved at tiltakshavere må betale en passende avgift til et offentlig fond som myndighetene disponerer og betaler ut av til de(n) utreder(e) som blir valgt. Bare slik kan en få uhildede biomangfoldundersøkelser av høy kvalitet og unngå mer unødvendig naturtap i Norge.

Konklusjon.

Utfra punktene 1. – 7. ber Naturvernforbundet i Nordland Olje- og energidepartementet og regjeringen om å skrinlegge NVE sitt forslag til Nasjonal ramme for vindkraft på land og all ny landbasert vindkraft. Isteden oppfordrer vi staten til å legge forholdene til rette for at Sintefs plan for energisparing i bygg i størrelsesorden 1,9 TWh/år kan gjennomføres og for at skatteregimet for opprusting av våre gamle vannkraftverk endres slik at dette blir lønnsomt uten at det går ut over vannkraftkommunenes inntekter fra avgitt natur. Bruk av jordvarme som er en potensielt enorm kilde til fornybar energi må det legges bedre til rette for, og vi støtter også regjeringens satsing på flytende havvind, forutsatt at det ikke vil medføre uakseptable konsekvenser for marint miljø, fugleliv eller fiskeri-interesser. Ellers viser vi til punktene 5 og 7 i vår høringsuttalelse vedr. NVEs rolle opp mot forvaltningens miljøkompetanseorganer og behovet for uhildede konsekvensutredninger i framtidige konsesjonssaker (forhåpentligvis kun på oppgraderinger av vannkraftverk og flytende havvindprosjekter).

Med vennlig hilsen

Naturvernforbundet i Nordland,

Bjørn Økern,
Fylkesleder i Nordland.

Dag Johansen, styremedlem og
saksbehandler.